

Til
Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
02 1 2351 - 128	
DATO 01 APR. 2003	
AN 501 Vannkraft. l.	EKSP.

Høringsuttalelse – Endringer i industrikonsesjonslovens og vassdragsreguleringslovens bestemmelser om hjemfall m.m

Det vises til OEDs høringsbrev av 29.11.02 om denne sak samt senere meddelelse om at det vil bli nedsatt et offentlig utvalg til å utrede saken.

Generelt

De foreslåtte regelendringene i høringsnotatet ville ikke fått noen umiddelbar effekt for Hafslund. Det er først ved fremtidige transaksjoner og bevegelser i konsernet at de nye forslagene vil påvirke Hafslunds posisjon.

Vi vil imidlertid peke på at forslaget fra departementet ikke er tilfredsstillende så lenge hjemfallsinstituttet som sådan ikke oppheves. Hjemfallsinstituttet vil alltid representere en negativ faktor ved erverv av vannfall. Vi vil derfor legge til grunn at hjemfallsinstituttet primært bør bortfalle, slik at industrielle løsninger kan gjennomføres med mest mulig like og forutsigbare rammebetingelser.

Hafslunds forhold til industrikonsesjonslovens § 1, 4. ledd spesielt

Industrikonsesjonslovens § 1, 4. ledd sier at når særlige hensyn foreligger, kan vedkommende departement i det enkelte tilfelle gjøre unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett. I forbindelse med omorganiseringen av Hafslund i 1999 søkte Hafslund om fritak fra konsesjonsplikt i samsvar med industrikonsesjonslovens § 1, 4. ledd.

Bakgrunnen for søknaden var at omorganiseringen innebar en formell overdragelse av vannfallrettigheter fra en juridisk enhet til en annen innen konsernet. Departementet aksepterte at det var grunnlag for fritak i samsvar med lovens § 1, 4. ledd, men fastsatte vilkår om at departementet forbeholder seg retten til å foreta full konsesjonsbehandling ved enhver fremtidig overdragelse av aksjer i eierselskapene eller eierandeler direkte til vannfallet. Erverv av aksjer i Hafslund ASA ble av hensyn til børsnoteringen ikke omfattet av vilkåret, men oppkjøp til 90 % av Hafslund ASA medfører likevel full konsesjonsbehandling av andre grunner enn § 1, 4. ledd.

Vi legger til grunn at en eventuell effektivering av departementets forbehold i relasjon til fritaket etter § 1, 4. ledd vil være basert på de til enhver tid gjeldende regler, og ikke de regler som gjaldt da fritaket ble innvilget. Dette innebærer at staten f.eks. ikke kan gjøre gjeldende forkjøpsrett hvis denne blir opphevet ved den foreslåtte lovendringen.

Ut fra alminnelige rettslige hjemmelsbetraktninger bør det opplagt være de nye reglene

som bør gjelde i en slik situasjon. For å skape fullstendig klarhet om dette i forhold til børsen, våre eksisterende og fremtidige eiere ønsker vi allikevel at departementet klargjør dette spørsmålet i lovproposisjonen, slik at det er klart at det er de til enhver tid gjeldende reglene som kommer til anvendelse ved effektuering av eldre forbehold i relasjon til fritak etter § 1, 4. ledd.

Konsesjonstidens varighet

Ervervskonsesjoner etter Industrikonsesjonsloven

For offentlig eide vannfall uttaler departementet at konsesjonstiden skal være 75 år regnet fra ikrafttreden av den nye loven. Dette gjelder uavhengig av om de offentlige eierne har vassdragskonsesjoner eller ikke.

I dag praktiseres imidlertid den ordning at hvis et offentlig eid vannfall gjennom endringer i eierstruktur blir å anse som privat eiet og vilkår om hjemfall blir satt gjennom konsesjonsbehandlingen, så regnes hjemfallstiden fra begynnelsen på eksisterende vassdragskonsesjoner. Dersom en vassdragskonsesjon for eksempel har løpt i 25 år, vil resterende konsesjonstid før hjemfall bli fastsatt til 35 år fra konsesjon blir meddelt.

Selv om Hafslund ikke har egne reguleringer knyttet til konsesjonsfrie fallrettigheter, bør starttidspunktet for konsesjonstiden ved eventuelle fremtidige overdragelser presiseres. Vi vil be om at departementet presiserer at slike konsesjoner gis i 75 år fra konsesjonsbehandlingstidspunktet.

Vassdragskonsesjoner

Også for vassdragsreguleringskonsesjoner er det foreslått at tidsbegrensede konsesjoner skal få 75 års varighet. Ved utløpet av konsesjonstiden har staten mulighet til å kreve hjemfall.

Frem til i dag har forholdet til vassdragskonsesjonenes varighet ikke representert noe stort problem for Hafslund. Vassdragskonsesjonene er stort sett meddelt Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB). GLB har i dag sine konsesjoner uten tidsbegrensning eller vilkår om hjemfall. Hvis tidsbegrensning og mulighet for hjemfall også innføres for GLB vil dette igjen få innvirkning på Hafslund. De reguleringene selskapet benytter gjennom GLB vil få 75 års konsesjonstid fra lovens ikrafttredelse. På dette området rammes dermed Hafslund umiddelbart av lovendringen, ved at det skapes usikkerhet om og hvordan vassdraget kan utnyttes for fremtiden. Spørsmålet er da også hvordan man skal håndtere konsesjonsfrie fallrettigheter og forhold til hjemfalte reguleringer. Administrasjonen er opptatt av at departementet avklarer dette forholdet slik at det ikke oppstår en mulig uthuling av de konsesjonsfrie rettighetene Hafslund besitter.

Kommentarer til videreføringen av industrikonsesjonslovens § 1, 4. ledd

Gitt at hjemfallsinstituttet opprettholdes ser Hafslund positivt på forslaget om at § 1, 4. ledd opprettholdes.

Lovens § 1, 4. ledd har vært anvendt ved omtrent samtlige omorganiseringer og overdragelser i energisektoren siden den ble vedtatt i 1990. Bestemmelsen gir aktørene

mulighet til å unngå konsesjonsbehandling i svært mange tilfeller, hvor alternativet ville være å opprettholde status quo eller å akseptere tyngende konsesjonsvilkår. Slikt sett fungerer bestemmelsen som et transaksjonslettende element i Norge og kan vanskelig betegnes som en ytterligere hindring.

En fjerning av denne bestemmelsen vil imidlertid resultere i at full konsesjonsbehandling blir en nødvendig konsekvens ved omorganiseringer eller salg av energiverk/vannfall. Hafslunds og andre aktørers handlefrihet vil bli beskåret hvis denne unntaksbestemmelsen fjernes, uten at det samtidig gjøres vesentlige endringer i annen lovgivning. Vi vil i denne sammenheng fremheve børsnoterte selskapers behov for fleksible løsninger.

Vi ber allikevel departementet være oppmerksom på at graden av skjønn og vanskeligheten med å forutberegne sin rettsstilling, samt usikkerhet omkring hvilke unntaksvilkår departementet vil stille i henhold til § 1, 4. ledd, kan føre til uheldig "innelåsing" og forhindre industrielt riktige løsninger.

Norges forhold til internasjonale forpliktelser

I tillegg til EØS-lovgivningen, er Den europeiske Menneskerettskonvensjonen (EMK) relevant i forhold til å vurdere det særnorske hjemfallinstituttet. Hjemfallsinstituttet er i strid med det såkalte proporsjonalitetsprinsippet som finnes i artikkel 1 i første tilleggsprotokoll til EMK (P1-1).

Bestemmelsen omhandler respekt for eiendomsretten, samt at tvungen avståelse av eiendom bare kan gjøres på visse vilkår og at utnyttelsen av eiendom kan kontrolleres i samsvar med allmenne interesser. Det kan hevdes at departementet med sin regulering går for langt i forhold til det nevnte regelverk.

I korte trekk innebærer proporsjonalitetsprinsippet at Norge har en forpliktelse til å vedta regler som står i forhold til de mål man søker å oppnå. Dette innebærer at det kan påstås at hjemfall er et alt for kraftig virkemiddel i forhold til de mål staten søker å nå. I departementets høringsnotat er forholdet til EMK kun overfladisk behandlet. Det uttales følgende om målene:

"Bakgrunnen for lovendringsforslaget er å styrke myndighetenes langsiktige handlingsrom med hensyn til ressursforvaltning, eierskap og offentlige inntekter, samt å legge til rette for økt effektivitet og verdiskapning i kraftsektoren."

Det vil være mulig å ivareta de mål departementet angir gjennom bruk av andre virkemidler enn hjemfall, for eksempel ved hyppigere revisjon av konsesjonsvilkår. Spørsmålet er i så fall om dette er å betrakte som mindre tyngende vilkår enn hjemfall, eller omvendt – om hjemfall er unødig tyngende. Dette vil alltid være et skjønnstema hvor det avgjørende for utfallet vil være hvem som betrakter forholdet. Generelt må man vel allikevel si at en ren konfiskasjon gjennom hjemfall er mer dramatisk enn restriksjoner på utnyttelsen av en ressurs. Det er vår oppfatning at departementets forslag

Vår saksbehandler
Sekretær Elin Breili
tlf: 22 43 50 15 e-post: elin.breili@hafslund.no

Vår dato
2003-03-28
Deres dato

Vår referanse
/
Deres referanse

på dette punkt er i strid med proporsjonalitetsprinsippet i Den europeiske
Menneskerettskonvensjonen (EMK).

Med hilsen
Hafslund ASA

Rune Bjerke
Konsernsjef

Knut Mikalsen
konserndirektør
Kraftproduksjon